

Handläggare: Lars Cedergrund
Region Innerstad
Tillgänglighetsprojektet
Tel: 08 508 262 68
lars.cedergrund@gfk.stockholm.se

2003-01-30

Dnr 01-005-2200

Till
Gatu- och fastighetsnämnden

Tillgänglighetsprojektet, redovisning av 2002.

FÖRSLAG TILL BESLUT

1. Gatu- och fastighetsnämnden godkänner denna redovisning av arbetet inom Tillgänglighetsprojektet under 2002.
2. Nämnden underrättar samtliga stadsdelsnämnder om beslutet.

Olle Zetterberg

Göran Gahm

Lars Cedergrund

SAMMANFATTNING

Nämnden tog beslut vid sammanträde 2001-11-06 att godkänna kontorets föreslagna plan för disponering av 2002-års medel för att öka tillgängligheten inom staden. Beslutet innebar att åtgärder för 100 Mnkr skulle utföras under 2002.

Arbetet med tillgänglighetsfrågorna har under året fått ett fortsatt starkt gehör och intresset för dessa frågor har ökat både inom kontoret och övriga förvaltningar men även nationellt och internationellt.

I bokslutet för 2002 framgår att Tillgänglighetsprojektet har disponerat ca 102,4 Mnkr av budgeten inklusive 2,2 Mnkr i bidrag från Vägverket.

Som helhet kan konstateras att åtgärdsplanen genomfördes till största delen, några delprojekt har tillkommit, några har utgått och resten har överförs till åtgärdsplan 2003.

I åtgärdsplanens bokslut för 2002 enligt bilaga 1 redovisas vilka delprojekt som utförts under året och till vilken kostnad. Totalt har ca 150 delprojekt utförts.

Kontoret föreslår att gatu- och fastighetsnämnden godkänner denna redovisning av bokslutet av Tillgänglighetsprojektet för 2002.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Nämnden tog beslut vid sammanträde 2001-11-06 att godkänna kontorets föreslagna plan för disponering av 2002-års medel för att öka tillgängligheten inom staden. Beslutet innebar att åtgärder för 100 Mkr skulle utföras under 2002. Beslut har tidigare tagits att Tillgänglighetsprojektet ska redovisas till nämnden i samband med varje kvartalsrapport. Detta har gjorts vid nämndens sammanträde 2002-04-16, 2002-08-20 och 2002-10-22.

Arbetet med att genomföra planen för 2002 har nu avslutats och återstående delar av de större påbörjade projekten och de ännu ej påbörjade delprojekten har överförs till planen för 2003.

Några delprojekt i 2002-års plan har strukits då de av olika anledningar ej kan genomföras i detta skede.

Analys

Arbetet med tillgänglighetsfrågorna har under året haft ett fortsatt starkt gehör och intresset ökar både inom kontoret och övriga förvaltningar men även nationellt och internationellt. Tillgänglighetsarbetet i Stockholm har fortsättningsvis uppmärksammats av flera kommuner, Kommunförbundet och statliga myndigheter.

Tillgänglighetsprojektet har även under förra året mottagit många studiebesök från kommuner, grannländer och från länder i andra världsdelar. Vidare har representanter från Tillgänglighetsprojektet, kontoret och handikapporganisationerna genomfört studiebesök inom och utanför landet.

Enligt regeringens proposition 1999/2000:79 *”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken”* skall det handikappolitiska arbetet inriktas särskilt på:

- ☒ att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.
- ☒ att förebygga och bekämpa diskriminering mot personer med funktionshinder.
- ☒ att ge barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

Regeringen anser att följande tre arbetsområden är prioriterade under de närmaste åren:

- ☒ att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer.
- ☒ att skapa ett tillgängligt samhälle.
- ☒ att förbättra bemötandet.

Den 1 juli 2001 ändrades plan- och bygglagens 3 kap 21a §. Följande tillägg gjordes ” *I byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser skall enkelt avhjälpta hinder mot lokalernas och platsernas tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse och orienteringsförmåga undanröjas i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.*”

I regeringens proposition 1999/2000:79 framgår att enkelt åtgärdade hinder mot tillgängligheten och användbarheten för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga bör vara åtgärdade före utgången av år 2010 i befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser. Boverket arbetar med att ta fram föreskrifter på vilka åtgärder som kan anses omfattas av föreskriften. Kontoret har varit remissinstans i detta arbete.

Tillgänglighetsprojektet har från årsskiftet 2000/2001 organisatoriskt varit en egen byrå inom Region Innerstad.

Samråd

Arbetet inom Tillgänglighetsprojektet har bedrivits i nära samarbete med handikapprådet. Åtgärdsplanen för 2002 har godtagits av gatu- och fastighetsnämndens handikappråd och förslagen till åtgärder har tagits upp i resp stadsdelsnämnds handikappråd. En stående punkt finns på gatu- och fastighetsnämndens handikapprådssammanträden om läget i Tillgänglighetsprojektets arbete.

Kontakter hålls med de olika handikapporganisationerna för att få deras synpunkter om vilka problem som finns och vilka förslag till förbättringar av tillgängligheten som bör utföras för resp handikappgrupp.

Referensgrupper med representanter från handikapporganisationerna har arbetat med att prova olika taktila plattor samt utvärdera olika kontrastmarkeringar i trappor.

Tillgänglighetsprojektet har kontaktat ett antal handikapporganisationer för att få representanter till en referensgrupp för utvärdering av de åtgärder som utförts. Kontoret vill veta om de åtgärder som görs utförs på ett rätt sätt och

om åtgärden underlättar maximalt för respektive funktionshinder eller om några förändringar i utförandet bör göras. Intresset har dock varit svalt från handikapporganisationerna så någon grupp har tyvärr inte bildats. Kontoret kommer dock att kontakta de tillgänglighetskonsulter som har genomgått sin utbildning och är klara i februari för att höra om de är villiga att utgöra stommen i en sådan tänkt ”brukargrupp”. Representanter från handikapporganisationerna är dock de viktigaste personerna som bör ingå i gruppen.

Konsekvenser

-ekonomiska

I bokslutet för 2002 framgår att Tillgänglighetsprojektet har disponerat ca 102,4 Mnkr av budgeten inklusive 2,2 Mnkr i bidrag från Vägverket. Avvikelsen på 2,4 Mnkr till de beslutade 100,0 Mnkr kan förklaras i den svårighet att avbryta pågående arbeten som finns i ett stort projekt med många delprojekt som löper över årsskiftet och som är beroende av många olika svårbedömda faktorer inte minst vädret och konjunkturen. Kontoret redovisade vid kvr 3 vid nämndens sammanträde 2002 10 22 en nedrundning på 4,0 Mnkr.

Som helhet kan dock konstateras att stora delar av åtgärdsplanen genomfördes, några delprojekt har tillkommit, några har utgått och resten har överförs till åtgärdsplan 2003. Totalt genomfördes eller påbörjades ca 150 delprojekt under året av 230 upptagna i åtgärdsplanen från början.

-miljö

De flesta föreslagna tillgänglighetsåtgärderna har positiva miljökonsekvenser.

Vid ändrad markanvändning genomgår åtgärderna en tidig miljöbedömning. I övrigt följs kontorets miljöpolicy vid upphandling och genomförande.

-måluppfyllelse

”Världens mest tillgängliga huvudstad senast år 2010” – 2002 har varit ett år då medvetandet och intresset för tillgänglighetsfrågor ytterligare har ökat och många har fått insikt och förståelse för att tillgänglighetsåtgärder inte bara genomförs för en ”liten skara handikappade” utan gör det bekvämare för de allra flesta människor som rör sig i staden oavsett fysiska eller psykiska förutsättningar.

För att på ett tydligt sätt fokusera all planering och byggande på viljan att öka tillgängligheten för funktionshindrade i staden bör dessa frågor genomsyra översiktsplanen på ett genomgripande sätt.

I avtal med byggherrar måste staden på ett tydligt sätt tala om vilka krav staden har på ökad tillgänglighet både när man anvisar mark och vid avtal angående exploatering. Vidare bör en rutin för uppföljning upprättas.

Nuvarande sakkunniga i tillgänglighetsfrågor, som i Stockholm ska anlitas av byggherrarna, är bra men inte tillräckliga. De faktum att de anlitas av byggherrarna gör att de kan hamna i en beroendeställning. I den nya majoritetens 99 steg till ett bättre Stockholm och i budgeten finns omnämnt att staden skall anställa inspektörer för att granska tillgängligheten i nyproduktionen och att Stockholm ska ha krav på sk "basanpassning" vid nyproduktion. Vad detta innebär och vem som driver frågan är idag lite oklart.

Kontorets redovisning av årets verksamhet.

-åtgärdsplanen

Årets arbete med åtgärdsplanen har i stort genomförts enligt planen från kvartalsrapport 1 och resten av åtgärderna som ej genomförts har överförts till åtgärdsprogram 2003.

Sammanfattningsvis kan sägas att åtgärderna har under förra året genomförts i en lugnare takt och när det gäller speciellt gatujobb i innerstaden utförts av mer van entreprenör.

Flera stora delprojekt har under året färdigställts såsom Smedsuddsbadet, Grinds Hage, Danviksklippan, Kryddboden, Brådstupsparken och Gröna Stugans Väg vid Bredängs C. Tillgänglighetsprojektet har delfinansierat några projekt och några har varit helfinansierade.

I åtgärdsplanens bokslut för 2002 enligt bilaga 1 redovisas vilka delprojekt som utförts under året och till vilken kostnad. Totalt har ca 150 delprojekt utförts. Somliga delprojekt kan sedan innehålla många mindre arbeten på flera ställen.

Statsbidrag har erhållits under året med 2,2 Mnr för handikappanpassning i samband med kollektivtrafik för bl a åtgärder utmed busslinje 66 på Södermalm, hiss vid Åkeshovs T-banestation, samt ombyggnad av några busshållplatser.

-Utemiljöprogrammet

"Programmet för handikappanpassning av utemiljön" som nu heter "Stockholm – en stad för alla; Riktlinjer för att skapa en tillgänglig och användbar utemiljö" godkändes av nämnden vid sammanträde 2001 05 29. Riktlinjerna ska följas av de byggherrar som får markanvisningar av staden och är en förutsättning i markanvisningsavtalen.

-idrott

Idrottsnämnden har disponerat 10,2 Mnr av budgeterade 10,0 Mnr för att göra idrottsanläggningar mer tillgängliga. Idrottsanläggningar som förbättrats under året är bl a Vällingby Sim- och idrottshall och Högdalshallen. De tillgänglighetsförbättrande åtgärderna som har gjorts i idrottsanläggningar under året är bl a montering av dörröppnare och

bassängliftar, iordningsställande av handikapptoaletter samt installationer av hissar.

-kultur

Inom kulturområdet genomfördes åtgärder under året för 5,5 Mnkr enligt den plan som inför året togs fram av Kulturnämnden. Exempel på åtgärder som genomförts är förbättringar, handikapptoaletter och hissar, i de olika lokalerna för "Vår teater", förbättringar i Kulturhuset, Liljevalchs, Stadsbiblioteken .

-utbildning

En konferens angående tillgänglighet hölls av kontoret i augusti i samband med bostadsutställningen BoStad 02 i Hammarby Sjöstad.

En anlitad utomstående arkitekt genomförde under juni-augusti en inventering av tillgängligheten i området som innefattades av utställningen. Resultatet av studien finns dokumenterat i en skrift "Tillgänglighet för funktionshindrade på BoStad 02". Då samma arkitekt gjort studier vid utställningar i Hälsingborg och Malmö, Bo01, kan jämförelser av tillgängligheten göras.

Vidare har Tillgänglighetsprojektet genomfört en utbildning av stadens handikapprådsledamöter under hösten, ca 70 personer deltog. Kursen omfattade information från SL, Vägverket Region Stockholm, Gatu- och fastighetskontoret, Stadsbyggnadskontoret och Bygg Klokt. Utbildningen genomfördes tillsammans med Funktionshinderombudsmannen (FO). Under sommaren hade Tillgänglighetsprojektet fyra praktikanter från Tekniska högskolan och gymnasium för inventeringar med hjälp av handdatorer och GPS och under hösten en synskadad praktikant som läser till tillgänglighetskonsult.

-delprojekt

Södermalmsprojektet pågår tillsammans med SL och Färdtjänsten där anpassningar har och ska genomföras utmed bl a busslinje 66 på Södermalm.

16 hållplatser har byggts om och ett stort antal övergångsställen i anslutning till dessa. Statsbidrag har sökts för 50 % av nedlagda kostnader under året. Projektet kommer att pågå t o m år 2003.

Fler hissar vid tunnelbanestationer har byggts tillsammans med SL Infrateknik AB där Tillgänglighetsprojektet står för finansiering av hissinstallationen och SL sköter drift och underhåll. En hiss mellan Gärdets tunnelbanestation och Brantingsgatan färdigställdes under året. Vid Åkeshovs tunnelbanestation har SL byggt två hissar mellan perrongerna och gångtunneln under Bergslagsvägen och då har även en hiss på andra sidan vägen byggts intill Åkeshovs sim- och idrottshall som Tillgänglighetsprojektet finansierat.

Den tredje generation av platta som rännal avsedd att leda regnvatten från fasadernas stuprör tvärs trottoarerna till gatan som är framtagen av kontoret och har även under 2002 lagts ut i stort antal. Den har mottagits mycket positivt av både rullstolsburna och synskadade personer.

Ett fortsatt arbete med att byta ut felaktiga belysningsarmaturer till bländfria pågår samt att utöka belysningen för att höja tillgängligheten.

Utplacering av parksoffor med armstöd har fortsatt under året samt montering av lösa armstöd på befintliga soffor. Ett samarbete med Kyrkogårdsförvaltningen har skett under året där parksoffor har placerats ut på några kyrkogårdar.

Arbete med att rusta upp befintliga utvändiga trappor och ramper har genomförts under året där räcken har monterats och trapploppens första och sista steg markerats med avvikande färg. Ett utvecklingsarbete har genomförts för att hitta nya metoder för att kontrastmarkera trappstegen för synskadade. En arbetsgrupp har genomfört praktiska prov.

Under året fortsatte ett samarbete med FUB, Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna, som påbörjades hösten 2001 mellan Tillgänglighetsprojektet, FUB och Ansgariegården. I projektet "Jag åker själv" belyses vad som kan vara problem för personer med utvecklingsstörning då de själva ska ta sig fram och hitta i staden samt hur man kan åtgärda dessa problem.

Arbetet med att göra en hemsida för Tillgänglighetsprojektet med länk från stadens hemsida har genomförts när nu stadens nya webbsida och portal blivit klar. Tillgänglighetsfrågorna beskrivs nu under stadens hemsida och under service och där under "gator, parker och torg eller funktionshinder". Stockholms stads hemsida är numer tillgänglig för personer med funktionshinder. Den är möjlig att ta del av som synskadad och stora delar finns på lättläst.

Stockholm deltog under 2002 i en tävling i "Stadsplanering – för alla" anordnad av Nordiska Handikappolitiska Rådet. Tävlingsbidraget sammanställdes av Tillgänglighetsprojektet. Tävlingsbidragen kommer att publiceras i en bok utgiven av Nordiska Handikappolitiska Rådet.

Under hösten inventerades och utvärderades Raoul Wallenbergs Torg ur tillgänglighetssynpunkt av en blivande tillgänglighetskonsult. Resultatet har bl a distribuerats till personer som på olika sätt deltagit i projektet.

Under Stockholms firande av 750-årsjubileet hade Tillgänglighetsprojektet en utställning i ett tält på Skeppsbron intill Gustav III:s staty. Där fanns det möjlighet att ta del av projektets arbete och prova på att använda rullstol i två uppbyggda ramper. En med lutning enligt lagkravet 1:12 och en med lutning enligt stadens riktlinjer 1:20. Dessutom fanns möjlighet att prova på glasögon med olika synnedsettningar. Utställningen var välbesökt.

För att försöka påverka nyproduktionen av nya bostadsområden att bli helt tillgängliga för personer med funktionshinder har projektet även under 2002 delfinansierat ett forskningsprojekt tillsammans med F o U - enheten inom socialtjänstförvaltningen. Uppgiften är att ta reda på var i byggprocessen det går snett som gör att bostadsområdena inte blir så tillgängliga som ens lagen kräver. Den första studien gjordes under 1999 i Norra Hammarbyhamnen inom Hammarby Sjöstad enligt F o U – rapport 1999:21. Den andra studien del 2 som genomfördes under 2000 omfattar Sickla Udde och Sickla Kaj enligt F o U – rapport 2001:4 och del 3 som genomfördes under 2001 som med hjälp av exempel från planeringen av Sickla Udde, Sickla Kaj och Sickla Kanal enligt F o U rapport 2002:6 tar upp vilka möjligheter olika aktörer har att påverka tillgängligheten.

Tillgänglighetsprojektet har under året fått en mer uttalad roll inom kontoret som remissinstans och granskare av handlingar till ny- och ombyggnationer ur tillgänglighetssynpunkt.

-omvärldsprojekt

Svenska Kommunförbundet har med medel från Vägverket under 2001 startat ett projekt där man ska ta fram en handbok, "En tillgänglig stad", som ska stödja kommunerna i deras arbete med att ta fram särskilda tillgänglighetsplaner som sedan ska integreras i det handikappolitiska programmet för kommunen. Tillgänglighetsprojektet ingår i en expertgrupp i detta arbete som planeras att vara klart under våren 2003.

I skenet av vad som händer på riksplanet angående tillgänglighetsfrågorna kan vi konstatera att vårt arbete inom Tillgänglighetsprojektet väl sammanfaller med detta. När den första perioden är till ända dvs 1999-2002 så räknar projektet med att de mest akuta åtgärderna som stadsdelsförvaltningarna föreslagit inom gatu- och fastighetsnämndens ansvarsområde är åtgärdade. Men i och med detta är långt ifrån alla problem lösta. Tillgänglighetsprojektet avser nu att upprätta en Tillgänglighetsplan för varje stadsdel som ska visa vilka brister som finns kvar i varje stadsdel att åtgärda. Detta arbete som påbörjades under hösten 2001 kommer att ske i samråd med bl a stadsdelsförvaltningarna och handikapprådet och beräknas vara helt klar med alla stadsdelar 2006. Under 2002 upprättades tillgänglighetsplaner i 3 pilotstadsdelar, Bromma, Vantör och Östermalm. Inventeringar genomfördes utmed valda stråk under sommaren av praktikanter från gymnasium och högskola.

Ett arbete pågår på Hjälpmedelsinstitutet med att ta fram riktlinjer för handikappguider på Internet. En representant från Tillgänglighetsprojektet medverkar i det projektet.

Samarbetet med handikapporganisationerna fortsätter. Under hösten 2001 hölls ett möte mellan Tillgänglighetsprojektet och Synskadades Riksförbund i Stockholm, SRF, angående bl a vilket vägvisningssystem som projektet bör satsa på och eventuellt vidareutveckla och som kan accepteras av så

många grupper som möjligt bland de synskadade. Vidare diskuterades vilka behov som finns och vilka förväntningar på förbättringar som SRF, Stockholm har. Mycket har hänt både nationellt och internationellt sedan Tillgänglighetsprojektet startade så kanske är tiden mogen nu för en konstruktiv diskussion kring dessa frågor. Tillgänglighetsprojektet har medvetet avvaktat med att göra så många direkta ledstråk med t ex taktila plattor då inga sådana har varit riktigt bra. Ett examensarbete genomfördes under sommaren 2001 på Fleminggatan där olika taktila plattor provades av framför allt synskadade personer. Arbetet syftade till att försöka hitta en taktil platta för att användas i bl a Hammarby Sjöstad för att uppmärksamma synskadade personer om att det är en upphöjd gångpassage dvs gångbanan korsas av biltrafik. Vidare har ett annat examensarbete genomförts under 2002 där olika typer av ledstråk har provats vid byte mellan kollektiva färdmedel.

Ett arbete har under 2001 startat med en nationell arbetsgrupp från Skåne med bidrag från Vägverket där man ska försöka hitta och samla in bra exempel på taktila material och utformning för ledstråk för synskadade som en hjälp för kommuner m fl. Samtidigt har ett projekt startat inom EU där man vill få fram en standard på taktila plattor. Kontoret har blivit tillfrågade från SIS om deltagande i ett sådant arbete och en representant från Tillgänglighetsprojektet deltar nu i detta arbete som inte är avslutat.

För att se vad som sker i andra länder och i andra kommuner i vårt land företar Tillgänglighetsprojektet studieresor och studiebesök. Nätverket inom några nordiska städer fortsätter, där övriga städernas representanter besökte Stockholm i slutet av augusti och bl a besökte bostadsutställningen BoStad 02 och den tillgänglighetskonferens som hölls i samband med utställningen. Även samarbetet med Göteborg och Malmö fortsätter. Tillgänglighetsprojektet har även mottagit en rad olika studiebesök från personer som vill ta del av vårt tillgänglighetsarbete.

-fastighetsförvaltningens fastigheter

Arbetet med att förbättra tillgängligheten i Fastighetsförvaltningens fastigheter försvåras även 2002 av hyresgästernas ovilja till hyresjusteringar i samband med tillgänglighetsförbättringar.

Ett förslag till ändrat arbetssätt inför 2001 togs fram inom kontoret som innebar att 3,0 Mnkr skulle användas under 2002 för åtgärder inom Fastighetsförvaltningens fastighetsbestånd. Ett inventeringsarbete har startat med Stadshuset och Tekniska Nämndhuset för att se vilka tillgänglighetsproblem som finns i dessa fastigheter.

Arbeten för ca 1,3 Mnkr i Fastighetsförvaltningens fastigheter har dock genomförts under året där förbättringar gjorts vid Kajakklubbens Café vid Smedsuddsbadet, trapphiss i Finska skolans gymnastikbyggnad på Kungsholmen samt förbättringar i kontorslokaler vid Hantverkargatan. Tillgänglighetsprojektet har deltagit i planeringen av något enstaka ombyggnadsprojekt t ex ombyggnad av f d Sjömanshemmet vid Slussen där man avser att göra en tillgänglig entré och bygga ny hiss och handikapp-toaletter samt ny hiss och förbättringar i Stadsmuséet.

-förslag till beslut

Kontoret föreslår att gatu- och fastighetsnämnden godkänner denna redovisning av bokslutet av Tillgänglighetsprojektet för 2002.

SLUT